

YENİ AZƏRBAYCAN

http://www.yeniazərbaycan.com

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

Bu gün ədəbi-ictimai fikir tariximizdə mühüm yer tutan “Şeypur” satirik jurnalının 104-cü il-dönümüdür.

Cəmi 14 nömrəsi çapdan çıxan bu jurnal 1918-ci il oktyabrın 5-dən 1919-cu il yanvarın 18-nə qədər fəaliyyət

məqalələrində, monoqrafik tədqiqatlarında yalnız bəzi qısa qeydlərə rast gəlmək olur. “Şeypur”un səhifələrində Azərbaycanı yenidən işğal etmək istəyən rus bolşevizminin əsl niyyətləri, ermənilərin fitnəkarlıqları və əsassız torpaq iddiaları, 1918-ci ilin martında törətdikləri vəhşiliklər faktlarla

lələri “Şeypur” jurnalının “Molla Nəsrəddin” ənənələrini davam etdirməsinə misal olaraq göstərə bilərik.

“Şeypur” satirik jurnalında dərc olunan məqalələrin müəllifləri sırasında Məhəmmədli Sidqi, Səməd Mənsur, Salman Mümtaz, Cəfər Cabbarlı, Əliabbas Müznib, Əmin Abid, Məmmədli Na-

104 yaşlı “Şeypur”

göstərib. Bakıda “Turan” mətbəəsində həftədə 1 dəfə 8 səhifə həcmində Azərbaycan dilində çap olunurdu.

Jurnalın redaktoru maarifçi Məhəmməd Tağı Sidqinin oğlu Məhəmmədli Sidqi, naşiri isə Səməd Mənsur idi. Professor Hüseyn Həşimli tərəfindən “Əkinçinin varisləri” olaraq adlandırılan “Şeypur” jurnalı cəmiyyətimizdə mövcud olan ictimai-siyasi hadisə və proseslər, haqsızlıqlar, xalqımızın məişəti, yaşayış tərzini haqqında dövrün bir sıra maarifçi ziyalıları, ictimai xadimləri tərəfindən ədəbi-bədii və publisist üsulda işıqlandırılmış yazılarla zəngindir. Jurnalda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin müstəqillik ideyaları təbliğ olunur, müstəqilliyə gedən yolda qarşıya çıxan əngəllər, bolşevik-daşnak fitnəkarlıqları və Bakı neftini ələ keçirməyə çalışan əcnəbi dövlətlərin çəkişmələri ifşa olunurdu. Bu da jurnalın müstəqillik illərinə qədər diqqətdən kənar qalmasına səbəb olan əsas amillərdən biridir. Bu dövr ərzində “Şeypur” satirik jurnalı haqqında bir sıra ədəbiyyatşünas alimlərimizin

sir və başqalarının adlarını çəkmək olar. Hər satirik jurnalda olduğu kimi, “Şeypur” jurnalında da bədii və publisistik materialların müəllifləri yazılarında gizli imzalardan istifadə edirdilər. Məsələn, Səməd Mənsurun satirik şeirləri “Pampuşəli”, Məhəmmədli Sidqi “Şeypur”, Cəfər Cabbarlı “Dağlızadə”, Əmin Abid “Qozqurab bəy” imzaları ilə yazılarını dərc edirdilər. Bunlardan əlavə, “Çalma”, “Lağlağı”, “Müsaib”, “Mömin çinovnik” kimi imzalar da müxtəlif müəlliflər tərəfindən jurnalda istifadə olunurdu.

Bu gün ədəbi-ictimai fikir tariximizdə mühüm rol oynayan “Şeypur” satirik jurnalının geniş və əhatəli tədqiqi Hüseyn Həşimlinin “Məmmədli Sidqi və “Şeypur” jurnalı”, “Şeypur” jurnalı və ədəbi-tarixi həqiqətlər” adlı monoqrafiyalarında və “Şeypur” jurnalı (1918-1919-cu illər)” adlı monoqrafiyada öz əksini tapıb. Əməkdar elm xadimi, professor Hüseyn Həşimli tərəfindən jurnalın bütün sayları transliterasiya edilərək latın əlifbası ilə 2014-cü ildə nəşr olunub.

birlikdə təhlil olunur və yeri gəldikcə, ciddi və ya satirik tərzdə öz əksini tapırdı. Bütün bunlara görə də, sovet dövründə jurnal “əks-inqilab” ruhlı mətbuat orqanı sayılaraq tədqiqata cəlb olunmayıb.

“Şeypur” satirik jurnalı satirik-yumoristik üsullardan istifadə etməsi, tənqid hədəflərinin aydın olması, şeirlərdə siyasi kəskinliyi ilə “Molla Nəsrəddin” jurnalının ənənələrini davam etdirirdi. “Şeypurun lüğəti”, “Bakı xəbərləri”, “Poçt qutusu”, “Teleqraf xəbərləri” və s. məqa-